

MARKUS

13

Jezus' profetie over de verwoesting van
Jeruzalem en de betekenis van de
apocalyptische beeldspraak

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/markus/13-deel-2

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Aanleiding en eerste tekenen van Jeruzalems val	4 min	4
2	Vervolging door Joodse en Romeinse machten	8 min	6
3	De Geest geeft woorden tijdens vervolging	4 min	9
4	De gruwel en de vlucht uit Jeruzalem	3 min	11
5	Vluchten op de sabbat en in de winter	3 min	13
6	De grote verdrukking en haar hevigheid	3 min	14
7	Overdrijving in profetische taal	4 min	15
8	Ezechiëls beeldspraak over Jeruzalems val	2 min	17
9	‘Alle vlees’ binnen een begrensd gebied	2 min	18
10	De ingekorte belegering en de ontsnapping	2 min	20
11	Valse christussen en valse profeten	2 min	21
12	De mogelijke uitleg als wederkomst	2 min	22
13	De tijden van de heidenen	2 min	23
14	Vervulling binnen deze generatie	2 min	24

15	Joëls hemelse tekenen en het jaar 70	3 min	26
16	Tekenen bij Jeruzalem volgens Josephus	3 min	27
17	Vallende sterren als profetisch beeld	2 min	29
18	Hemelse duisternis bij Edom en Egypte	3 min	30
19	De Mensenzoon komt op de wolken	3 min	32
20	Andere figuurlijke komsten van Christus	2 min	34
21	Boodschappers verzamelen de uitverkorenen	5 min	35
22	De vijgenboom en het naderende oordeel	3 min	37
23	‘Dit geslacht’ en het herstel van Israël	3 min	39
24	De onbekende dag van het wereldeinde	2 min	41
25	Waakzaamheid tot de komst van de Heer	2 min	42
	Om verder te lezen		43

1

Aanleiding en eerste tekenen van Jeruzalems val

De vorige keer dat we Markus behandelden, waren we bij hoofdstuk 13, en dat is natuurlijk de rede op de Olijfberg. Ik heb vrijwel de hele tijd uitgelegd wat de aanleiding tot de rede zelf was en hoe de rede antwoord geeft op de vragen die de discipelen stelden. De discipelen hoorden Jezus voorspellen dat de tempel verwoest zou worden en dat er niet één steen op de andere zou blijven staan. Dus ze waren nieuwsgierig. Vier van hen, de drie die het dichtst bij Hem stonden, en ook Andreas, kwamen persoonlijk naar Hem toe en vroegen:

Wanneer zullen deze dingen gebeuren, en welk teken zal er zijn dat deze dingen op het punt staan te gebeuren?

MARKUS 13:4

Ze wilden weten binnen welk tijdsbestek dit zou gebeuren, en ze wilden weten of er vlak voor de gebeurtenis een waarschuwing zou komen. Ze konden wel zien dat de voorspelling over iets heel ernstigs ging. Als van deze enorme tempel niet één steen op de andere zou blijven staan, moest dat een buitengewoon verwoestende gebeurtenis zijn. Ze zouden willen weten of zij op dat moment gevaar zouden lopen. Dus ze wilden weten: hoe snel gaat dit gebeuren? Is het aanstaande, of ligt het nog ver weg? Komt er vooraf een waarschuwing voor ons, zodat we weten dat het op het punt staat te gebeuren? Hij begon in vers 5 met de woorden:

En Jezus antwoordde hun en begon te zeggen: Pas op dat niemand u misleidt.

MARKUS 13:5

Er kwamen velen die beweerden de Messias te zijn. Volgens de geschriften van Josephus arresteerden de Romeinse gouverneurs vóór het jaar 70 dagelijks mensen die zich voor de Messias uitgaven. In tijden van nationale crisis in Israël stonden er vaak bedriegers op die hoop boden. Ze beweerden degene te zijn die Israël uit de crisis zou leiden, probeerden mensen zover te krijgen dat ze hen volgden en beweerden de Messias te zijn. Er waren veel van zulke mensen. Jezus zei dat ze zouden komen, en ze kwamen ook. Hij zegt:

En wanneer u hoort van oorlogen en geruchten van oorlogen, word dan niet verschrikt, want dit moet gebeuren, maar het is nog niet het einde.

MARKUS 13:7

Het is interessant dat mensen die denken dat deze profetie over de eindtijd gaat, vaak wijzen op het feit dat er overal ter wereld oorlogen zijn, oorlogen en geruchten van oorlogen. Daarom moet het wel het einde zijn. Maar Jezus zei: nee, dat is juist de aanwijzing dat het niet het einde is.

Wanneer je hoort van oorlogen en geruchten van oorlogen, weet je dus dat het einde er nog niet is. Het zal nog erger worden. Hij denkt echter niet aan het einde van de wereld, maar aan het einde van Jeruzalem.

Dit zouden, zoals we in de vorige lezing zeiden, de weeën zijn van een nieuwe orde die uit de as van de oude orde zou voortkomen. De oude orde, het systeem van het Oude Testament dat in de tijd van Mozes was ingesteld en dat ten tijde van de val van Jeruzalem al 1400 of 1500 jaar bestond, zou ten onder gaan, en er zou iets nieuws opkomen. Dat zou natuurlijk de orde van het nieuwe verbond zijn. Hij suggereert niet dat het nieuwe verbond vóór het jaar 70 niet zou bestaan. Kort hierna stelde Hij in de bovenzaal met Zijn discipelen daadwerkelijk het nieuwe verbond in. Maar het jaar 70 markeert het einde van het oude systeem, en daarmee het bestaan van het nieuwe systeem als een zelfstandige werkelijkheid, met een eigen identiteit, niet verbonden met de tempel en niet verbonden met het jodendom. In vers 9 staat:

2

Vervolging door Joodse en Romeinse machten

Past u op uzelf; want ze zullen u overleveren aan raadsvergaderingen, en in de synagogen zult u geslagen worden; en u zult voor stadhouders en koningen geplaatst worden omwille van Mij, tot een getuigenis voor hen.

MARKUS 13:9

Dit overkwam de discipelen. We weten dat ze werden geslagen, gevangengezet en dat sommigen van hen vóór het jaar 70 zelfs werden gedood. De meeste vervolging kwam uit de bronnen die Hij noemt: van de synagogen, van het Sanhedrin en van de Joodse religieuze autoriteiten. Zij waren het die aanvankelijk de gemeente vervolgden. Uiteindelijk gingen ook heidenen eraan meedoen, maar eigenlijk pas tegen het jaar 70. Het was Nero die in de jaren 60 als eerste christenen vervolgde vanuit Romeinse in plaats van Joodse hoek. Al vóór Nero's tijd probeerden plaatselijke Joden, bijvoorbeeld in Thessalonica en in Korinthe, de autoriteiten ervan te overtuigen dat het christendom illegaal was en dat het in het Romeinse Rijk niet mocht worden toegestaan. Dat kwam doordat de Romeinen, wanneer ze een gebied veroverden, het beleid voerden dat alle godsdiensten die al in het nieuwe gebied bestonden, beoefend mochten blijven worden nadat de Romeinen het hadden overgenomen. De Romeinen hadden veel goden. Ze verdroegen veel godsdiensten. Dus als ze een nieuw gebied veroverden en dat gebied zijn eigen goden en godsdiensten had, stonden de Romeinen de mensen toe hun bestaande godsdienstige gebruiken te handhaven. Maar volgens de Romeinse wet mochten er geen nieuwe godsdiensten worden gesticht nadat het Romeinse gezag eenmaal gevestigd was. Dus rees de vraag: is het christendom een nieuwe godsdienst die onder het toezicht van het Romeinse Rijk is ontstaan, of is het slechts een onderdeel van het jodendom, dat al lang vóór het Romeinse Rijk bestond? Tot aan de verwoesting van Jeruzalem was dat onduidelijk. De Joden probeerden de Romeinse heersers er vaak van te overtuigen dat de christenen een nieuwe godsdienst waren begonnen en dat die illegaal moest zijn. Maar wanneer de Romeinen hoorden dat de christenen in één God geloofden en de Joden in één God geloofden, en dat de

christelijke leiders Joodse mannen waren die over een Joodse Messias spraken, konden de Romeinen geen verschil zien. Ze dachten eenvoudigweg dat het nog een sekte binnen het jodendom was. Deze verwarring leidde ertoe dat het christendom niet door de Romeinen werd vervolgd, omdat het niet als een nieuwe godsdienst werd erkend. Ze dachten gewoon dat het deel uitmaakte van een oude godsdienst, het jodendom. De vervolging van christenen door de Romeinen begon onder Nero, maar hij vervolgde hen niet werkelijk omwille van Christus, bij wijze van spreken, of vanwege hun godsdienstige opvattingen. Volgens de Romeinse geschiedschrijvers vervolgde hij hen omdat hij een zondebok zocht. Hij had blijkbaar zelf Rome in brand gestoken en een enorme vuurzee veroorzaakt die het grootste deel van de stad in de as legde. Hij moest iemand anders dan zichzelf de schuld geven, want de burgers werden boos op hem omdat ze vermoedden dat hij de brand had veroorzaakt. Daarom zocht hij iemand anders om de schuld te geven. Hij zei: „Die christenen hebben het gedaan.” De Romeinse geschiedschrijvers zeggen dat hij hen uitkoos omdat ze een gehate groep waren. Ze werden veracht vanwege hun ondeugden. De christenen waren ten onrechte van allerlei ondeugden beschuldigd. De Romeinen begrepen hun godsdienst niet. Ze dachten dat ze atheïsten waren, omdat de christenen geen zichtbare goden hadden. Ze dachten dat de christenen kannibalen waren vanwege het ritueel van het Avondmaal en het eten van wat zij het lichaam van Jezus en het bloed van Jezus noemden. De Romeinen geloofden werkelijk dat de christenen tijdens hun rituelen kannibalisme bedreven. Ze dachten dat ze incest bedreven, omdat alle christenen elkaar broer en zus noemden. Ze dachten dat ze met hun broers en zussen trouwden. Dit waren de ondeugden waarvan christenen ten onrechte werden beschuldigd. Romeinse geschiedschrijvers als Tacitus en Suetonius zeggen dat de christenen in de Romeinse wereld door de heidenen werden veracht vanwege hun ondeugden. Daarom koos Nero hen uit als zondebok om te straffen. Hij meende dat hun algemene impopulariteit in de samenleving ervoor zou zorgen dat de gevoelens van de bevolking aan zijn kant bleven terwijl hij hen vervolgde en de schuld gaf.

Christenen werden onder Nero zwaar vervolgd, maar dat was geen officieel beleid. Het christendom was in de tijd van Nero in Rome niet verboden. Het was slechts een tijdelijke vervolging om de verdenking af te wenden van Nero, die ervan werd verdacht Rome in brand te hebben gestoken. Latere keizers, na het jaar 70 na Christus, erkenden dat het christendom een nieuwe godsdienst was. Het maakte geen deel uit

van het jodendom, want de tempel was inmiddels verdwenen. Het jodendom was voorbij, en toch waren er nog altijd christenen die floreerden en in aantal toenamen. Uiteindelijk werd het christendom daadwerkelijk verboden door latere keizers als Diocletianus en Decius en anderen. Dit gebeurde vanwege de vergoddelijking van de keizer en omdat de christenen weigerden de keizer als een godheid te erkennen. Uiteindelijk werden christenen vervolgd omdat ze in Christus geloofden en de afgoden van Rome niet aanbaden. Aanvankelijk, tot het jaar 70 na Christus, werden ze daar niet werkelijk om vervolgd. Ze werden voornamelijk door de Joden vervolgd omdat ze volgelingen van Jezus als de Messias waren.

Het was het Sanhedrin dat Stefanus stenigde, de eerste martelaar. Het Sanhedrin en de Joden in het algemeen moedigden Herodes aan toen hij Jakobus doodde, de eerste apostel die de marteldood stierf, en toen hij Petrus arresteerde met de bedoeling hem te doden. Het waren de Joden die Saulus van Tarsus als vertegenwoordiger eropuit stuurden om christenen te arresteren en voor het gerecht te brengen, zoals de Joodse rechtbanken dat noodzakelijk achtten. Toen Saulus zelf christen werd, waren het de Joden die mensen eropuit stuurden om hem te vervolgen en te proberen hem te doden. De grote vervolgers van de apostelen waren de Joden, en dat is wat Jezus zei dat aanvankelijk het geval zou zijn. Met de raadsvergaderingen bedoelde Hij in de eerste plaats het Sanhedrin, en de synagogen waren de Joodse centra van aanbidding. De woorden over machthebbers en koningen wijzen op een uitbreiding tot de heidenen, want Paulus zelf werd voor machthebbers en koningen geleid. Hij sprak voor Sergius Paulus, de bestuurder van een deel van het eiland Cyprus. Die man kwam daadwerkelijk tot behoud. Er waren andere machthebbers, zoals Festus, Felix en Agrippa, koningen en bestuurders voor wie Paulus getuigde. De andere apostelen hebben ongetwijfeld soortgelijke gelegenheden gehad. Dit is wat Jezus zei dat er zou gebeuren. Hij zei dat ze vervolgd zouden worden. Dat ze voor koningen zouden getuigen, zou komen doordat ze gevangengezet waren en voor koningen moesten verschijnen om zichzelf te verdedigen. Jezus zei dat de apostelen deze vervolging zouden meemaken, maar dat die hun de gelegenheid zou geven om te getuigen. Vers 11 zegt:

3

De Geest geeft woorden tijdens vervolging

En wanneer ze u zullen wegleiden om u over te leveren, wees dan van tevoren niet bezorgd wat u spreken moet, en bedenk het niet; maar wat u op dat moment gegeven zal worden, spreek dat, want u bent het niet die spreekt, maar de Heilige Geest.

MARKUS 13:11

Jezus beloofde Zijn discipelen dat de Heilige Geest hun de woorden zou geven wanneer ze terechtstonden, zoals Hij dat bijvoorbeeld deed toen Stefanus sprak. Alleen omdat de Heilige Geest je toespraak voorbereidt, wil dat nog niet zeggen dat je een doeltreffende verdediging zult voeren. Stefanus werd gestenigd, maar hij sprak wat God wilde dat hij zei. Wanneer je terechtstaat om Christus, is het blijkbaar niet zo belangrijk of je een verdediging voert waardoor je wordt vrijgesproken. Het gaat erom dat je getrouw de woorden spreekt die God wil dat die rechtbank hoort. Misschien word je erdoor gedood, maar dan zul je wel doeltreffend hebben gesproken.

Denk bijvoorbeeld aan de invloed die de dood van Stefanus en zijn preek hadden op een jonge man die Saulus heette. Hij hoorde die preek en zag hoe Stefanus werd gestenigd. Saulus, die daar destijds mee instemde, kon dat beeld niet van zich afzetten: het gezicht van Stefanus, dat als het gezicht van een engel was, en die man die zich neerboog en zei:

En terwijl hij op de knieën viel, riep hij met luide stem: Heere, reken hun deze zonde niet toe! En toen hij dat gezegd had, ontsliep hij.

HANDELINGEN 7:60

Saulus kon dat niet uit zijn hoofd zetten. Het bleef hem kwellen. Toen hij uiteindelijk Jezus ontmoette, zei Jezus dan ook:

En hij zei: Wie bent U, Heere? En de Heere zei: Ik ben Jezus, Die u vervolgt. Het is hard voor u, met de hielen tegen de prikkels te slaan.

HANDELINGEN 9:5

Aan een christen die vanwege zijn geloof terechtstaat, zullen de woorden gegeven worden wanneer hij erop vertrouwt dat de Heilige Geest hem die woorden zal geven. Dat betekent niet dat de Heilige Geest als een geweldige advocaat ervoor zal zorgen dat je wordt vrijgesproken. Het is niet belangrijk of je wordt vrijgesproken of niet. Het gaat erom of je doeltreffend getuigt of niet. Dus zegt Hij in vers 12:

En de ene broer zal de andere overleveren tot de dood en de vader het kind; en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders en zullen hen doden.

MARKUS 13:12

Dit schijnt gebeurd te zijn toen de christenen verdeeldheid in gezinnen veroorzaakten, doordat een deel van het gezin christen werd en het andere deel vijandig bleef tegenover het christendom. Zo raakten gezinnen verdeeld. Hij zegt:

En u zult door allen gehaat worden omwille van Mijn Naam, maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden.

MARKUS 13:13

Er zou dus vóór de verwoesting van Jeruzalem zeer zware vervolging van de discipelen plaatsvinden. En zij stierven uiteindelijk allemaal als martelaar, behalve Johannes, hetzij voordat Jeruzalem viel, hetzij daarna. Waarschijnlijk stierven de meesten van hen voordat Jeruzalem viel. Johannes leefde waarschijnlijk nog na die tijd. Volgens de overlevering leefde hij nog tientallen jaren daarna. Maar ook hij werd vervolgd. Volgens de overlevering werd hij in kokende olie gedompeld om hem te doden, maar

hij stierf niet. Hij werd op bovennatuurlijke wijze in leven gehouden en daarna verbannen naar het eiland Patmos, een Romeinse strafkolonie voor de kust van Turkije. Hij heeft dus ook geleden. Maar Hij zei in vers 14:

4

De gruwel en de vlucht uit Jeruzalem

Wanneer u dan de gruwel van de verwoesting, waarover door de profeet Daniël gesproken is, zult zien staan waar het niet behoort — laat hij die het leest, daarop letten! — laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen. En wie op het dak is, moet niet naar beneden gaan in het huis om iets uit zijn huis te halen, en wie op de akker is, moet niet terugkeren naar wat hij achterliet, om zijn bovenkleed te halen. Maar wee de zwangere en de zogende vrouwen in die dagen! En bid dat uw vlucht niet zal plaatsvinden in de winter.

MARKUS 13:14-18

—laat de lezer het begrijpen—

Nu hebben we in onze vorige lezing gezien dat de gruwel van de verwoesting wordt genoemd in Daniël, hoofdstuk 9, vers 27. Die wordt genoemd als iets wat zou gebeuren nadat de Messias afgesneden zou worden en nadat de Messias een einde zou maken aan het offersysteem. Daarna zou deze gruwel van de verwoesting komen. In het voorgaande vers in Daniël wordt gesproken over de Romeinen die zouden komen en de stad en het heiligdom zouden verwoesten. Dit is kennelijk de gruwel: de komst van de heidenen, met hun standaarden en vaandels waarop hun heidense symbolen stonden, enzovoort, in de tempel en in Jeruzalem zelf, om de tempel te verwoesten.

We weten dat dit de betekenis is vanwege de parallelle passage in Lukas, die we de vorige keer in Lukas 21 hebben bekeken. Dat is hoofdstuk 21, vers 20. In plaats van te spreken over de gruwel van de verwoesting,

Wanneer u zult zien dat Jeruzalem door legers omringd wordt, weet dan dat zijn verwoesting nabij is.

LUKAS 21:20

laat Lukas Jezus dus zeggen:

Als je ziet dat Jeruzalem door legers omsingeld is, weet dan dat de verwoesting ervan dichtbij is.

Dezelfde uitspraak wordt door Lukas geparafraseerd. Hij waarschuwt hen dus dat er een teken zal zijn. Ze vroegen:

Zeg ons, wanneer zullen deze dingen gebeuren? En wat is het teken wanneer al deze dingen in vervulling zullen gaan?

MARKUS 13:4

Hij zei:

Wanneer u dan de gruwel van de verwoesting, waarover door de profeet Daniël gesproken is, zult zien staan waar het niet behoort — laat hij die het leest, daarop letten! — laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen.

MARKUS 13:14

Ga haastig weg. Ga zo snel mogelijk weg. Probeer niet veel mee te nemen. Hij zei:

En bid dat uw vlucht niet zal plaatsvinden in de winter.

MARKUS 13:18

In de parallelle passage in Mattheüs 24 zegt Hij:

En bid dat uw vlucht niet zal plaatsvinden in de winter en ook niet op een sabbat.

MATTHEÛS 24:20

5

Vluchten op de sabbat en in de winter

De vermelding van de sabbat heeft sommige mensen doen geloven dat Jezus zei dat de discipelen vanwege hun christelijke overtuigingen niet op de sabbat zouden mogen vluchten. Waarom? Omdat er een sabbatsregel bestond die bepaalde dat iemand op de sabbat niet meer dan één mijl mocht reizen. Dat was de leer van de rabbijnen. Als de christenen dus de sabbat hielden en ze op een sabbat moesten vluchten, dan konden ze, zo wordt gezegd, maar één mijl vluchten. Dat zou de reden zijn waarom Jezus zou zeggen:

Bid dat je niet op een sabbat hoeft te vluchten.

Dat zou lijken te bevestigen dat de eerste christenen de sabbat hielden of er gewetensbezwaren over hadden. Ik denk echter dat dit een verkeerde manier is om te begrijpen wat Jezus zei.

Ten eerste: zelfs als de christenen de sabbat hielden zoals die in het Oude Testament staat beschreven, staat er in het Oude Testament geen sabbatsbeperking voor hoe ver je mag reizen. Dat was een rabbijnse traditie. Als christenen vonden dat ze het vierde gebod moesten houden en de sabbat moesten houden, betekent dat niet dat ze zich moesten houden aan alle tradities die de rabbijnen erover hadden bedacht. De sabbatsreis is geen Bijbelse leer; het is eenvoudigweg een rabbijnse leer. Daarom zou Jezus Zich er geen zorgen over maken dat Zijn discipelen op de sabbat maar één mijl zouden reizen omdat de rabbijnen dat zeggen, zeker niet als ze voor hun leven vluchtten. David kon de toonbroden eten, hoewel dat volgens de wet niet toegestaan was, omdat hij voor zijn leven vluchtte.

Jezus zou beslist niet zeggen: O, je kunt maar beter bidden dat het niet op een sabbat is, want dan kun je maar één mijl gaan. Daarna moet je gewoon tot de volgende dag blijven staan waar je bent, terwijl je voor je leven vlucht. Nee, de reden waarom Hij zei:

Bid dat je niet op een sabbat of in de winter hoeft te vluchten, is dat beide omstandigheden, de winter en de sabbat, obstakels zouden opleveren voor het reizen, gewoon praktische obstakels. De christenen zouden niet de overtuiging hebben dat ze in de winter niet mochten reizen, en ook niet noodzakelijkerwijs dat ze op de sabbat niet mochten reizen. Maar ze zouden in de winter moeite hebben om te reizen. Het weer zou slecht kunnen zijn. En reizen op de sabbat, vooral wanneer ze probeerden Jeruzalem te verlaten, zou heel moeilijk kunnen zijn.

Je kunt geen proviand kopen. De poorten zouden gesloten zijn, omdat ze de poorten op de sabbat sloten. Er zouden hindernissen zijn. Bid dat het moment waarop je vertrekt niet in een tijd van het jaar of op een dag van de week valt waarop er hindernissen zijn die het je moeilijk maken. Bid dat er een gemakkelijke uitweg voor je opengaat. Vers 19:

6

De grote verdrukking en haar hevigheid

Want die dagen zullen dagen van zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is vanaf het begin van de schepping, die God geschapen heeft, tot nu toe, en er ook nooit meer zijn zal. En als de Heere die dagen niet ingekort had, zou er geen vlees behouden worden; maar ter wille van de uitverkorenen, die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen ingekort.

MARKUS 13:19-20

Deze twee verzen hebben er misschien meer dan welke andere verzen ook toe bijgedragen dat veel mensen ervan overtuigd zijn geraakt dat dit niet verwijst naar wat er tijdens de Joodse Oorlog of in het jaar 70 na Christus gebeurde, maar naar een toekomstige grote verdrukking. Waarom? Omdat Hij zegt dat de grote verdrukking

die in die tijd zou plaatsvinden, wat haar hevigheid betreft ongekend en uniek in de geschiedenis zou zijn. Er zou sinds de schepping van de wereld nooit eerder zo'n tijd zijn geweest, en ook daarna zouden er nooit meer zulke ontberingen komen. Het argument gaat als volgt. Sinds het jaar 70 na Christus zijn er beslist dingen gebeurd die voor de Joden en voor de wereld afschuwelijker waren dan wat er in het jaar 70 gebeurde. Zelfs als we alleen aan de Joden denken: bij de Holocaust in Europa in de twintigste eeuw werden zes miljoen Joden gedood, terwijl bij de holocaust in het jaar 70 na Christus vermoedelijk ongeveer zevenhonderdduizend of achthonderdduizend mensen omkwamen, misschien een miljoen. De Holocaust in Duitsland was dus erger. Als we wereldwijd kijken, zijn er beslist veel dingen gebeurd die veel verwoestender waren dan wat de Joden in het jaar 70 na Christus overkwam. Daarom zeggen ze dat Jezus' uitspraak dat dit erger zal zijn dan alles wat er ooit geweest is of daarna ooit zal zijn, eigenlijk niet kan kloppen met de feiten van de ellende die de Joden in het jaar 70 na Christus trof.

Dan is er nog iets, want Hij zegt:

Als de Heer die dagen niet had ingekort, zou niemand worden gered.

Volgens hen bewijst dat dat we niet over een plaatselijke verdrukking spreken. We spreken over iets wereldomvattends dat alle vlees, de hele mensheid, in gevaar brengt. Daarom zeggen ze dat de grote verdrukking die Jezus beschreef een wereldwijde bedreiging vormt voor het voortbestaan van de hele mensheid, en erger is dan alles wat er ooit aan vooraf zou gaan of erop zou volgen. Zo'n gebeurtenis ligt volgens hen beslist in de toekomst. Als deze passages geen overdrijving bevatten, zou ik het met hen eens moeten zijn. Als Jezus dit volkomen letterlijk bedoelt, dan zal ik het wat dat betreft met hen eens moeten zijn.

7

Overdrijving in profetische taal

Maar dan moet de vraag opkomen: waarom zouden we denken dat Hij dit hier letterlijk bedoelt? Hij gebruikt dezelfde soort overdrijving die je vaak in het Oude Testament aantreft. Jezus was een Hebreeuwse profeet, naast het feit dat Hij de

Messias en de Zoon van God was. Als profeet sprak Hij in de taal van de profeten. De profeten spraken vaak op deze manier over gebeurtenissen die in werkelijkheid niet uniek rampzalig waren, maar waarover werd gesproken alsof ze dat wel waren, met de bedoeling de ernst ervan te benadrukken. Ze stelden de zaak sterker voor dan ze was. Dat was niet oneerlijk. Dat was het gebruik van overdrijving.

Wat is overdrijving? Overdrijving is iets groter voorstellen dan het is. Als kind krijgen we te horen dat we niet mogen overdrijven, omdat dat oneerlijk is. Wanneer iemand overdrijft hoe groot de vis was die ontsnapte, zeggen we dat hij liegt. Overdrijving is daarom in veel gevallen een vorm van oneerlijkheid, maar niet in alle gevallen.

Wanneer een kind tegen zijn moeder zegt: 'Je moet me naar die film laten gaan, want iedereen gaat naar die film,' is dat overdrijving. Niet iedereen gaat naar die film. Dat weet het kind. Het kind weet dat de moeder dat weet. Er wordt hier niet geprobeerd de moeder ervan te overtuigen dat werkelijk iedereen op aarde naar die specifieke film gaat. Iedereen begrijpt dat het een overdrijving is om iets nadrukkelijk duidelijk te maken. Het is geen misleiding, maar nadruk.

Wanneer de moeder zegt: 'Ik heb je al een miljoen keer gezegd dat je je modderige schoenen moet uittrekken wanneer je het huis binnenkomt,' heeft ze hem dat geen miljoen keer gezegd. Ze nodigt hem ook niet uit om te tellen hoe vaak ze het gezegd heeft en te kijken of het totaal op een miljoen uitkomt. Ze gebruikt dat niet als statistiek. Ze gebruikt het als overdrijving. Dat komt heel vaak voor. We doen het voortdurend. Ik deed het zojuist nog in die laatste zin, en we doen het vele malen in bijna elk gesprek. Jezus deed het ook. De Joden deden het ook. Ze gebruikten alleen andere soorten overdrijving dan wij.

Het was voor de Joden heel gebruikelijk om over iets te zeggen: 'Dit is het ergste in de hele geschiedenis,' terwijl dat niet zo was. We zien bijvoorbeeld dat zulke taal in Exodus hoofdstuk 9 wordt gebruikt over de sprinkhanenplaag die Egypte trof. Er stond dat er nooit eerder zo'n sprinkhanenplaag was geweest en dat er daarna nooit meer zo'n sprinkhanenplaag zou zijn. Het was ongeveer het ergste wat je ooit, waar dan ook, zou meemaken. Vervolgens hoor je hetzelfde over een andere sprinkhanenplaag in Joël hoofdstuk 2. Twee verschillende sprinkhanenplagen, allebei

de ergste ooit, de ergste die er ooit geweest waren of ooit zouden zijn, allebei uniek in de geschiedenis en uniek rampzalig. Maar ze kunnen niet allebei de ergste ooit zijn, want het zijn verschillende plagen.

Over Salomo wordt gezegd dat hij wijzer zou zijn dan iedere koning vóór hem, rijker dan iedere koning vóór hem en rijker dan iedere koning na hem. Er is iemand geweest, ten minste Eén, die wijzer was dan hij. Jezus zei:

De koningin van het Zuiden zal opstaan in het oordeel samen met dit geslacht en het veroordelen, want zij is gekomen van de einden van de aarde om de wijsheid van Salomo te horen; en zie, meer dan Salomo is hier!

MATTHEÛS 12:42

En wat rijkdom betreft, is de kans groot dat sommigen van hen — niet alleen koningen, maar ook bestuursvoorzitters van ondernemingen en bankiers — over meer rijkdom beschikken dan Salomo tot zijn beschikking had. Het is een hyperbool. We kunnen in precies deze situatie meteen zien hoe hyperbool wordt gebruikt als je naar Ezechiël hoofdstuk 5 gaat. Want Ezechiël voorspelt, net als Jezus Zelf, de verwoesting van Jeruzalem. Maar in de tijd van Ezechiël zou de naderende verwoesting van Jeruzalem door de Babyloniërs worden veroorzaakt. Jeruzalem is in zijn geschiedenis tweemaal verwoest: eenmaal door de Babyloniërs en eenmaal door de Romeinen. Ezechiël voorspelde de verwoesting van Jeruzalem door de Babyloniërs. Jezus voorspelde de verwoesting door de Romeinen.

8

Ezechiëls beeldspraak over Jeruzalems val

In Ezechiël 5, vers 8 en 9, spreekt Hij over iets wat Hij gaat doen:

daarom, zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik zál u, ja Ik! Ik zal in uw midden oordelen voltrekken voor de ogen van de heidenvolken. Ik zal onder u doen wat Ik niet eerder gedaan heb en zoals Ik ook niet meer doen zal, vanwege al uw gruweldaden.

EZECHIËL 5:8-9

Daarmee bedoelt Hij: in het midden van Jeruzalem.

Wat Hij zegt, is:

Ik ga Jeruzalem verwoesten. Ik ga iets doen wat zo verschrikkelijk is dat Ik zoiets nog nooit eerder heb gedaan en het ook nooit meer zal doen.

Maar Hij deed het in 70 na Christus opnieuw. In feite gebeurde het onder bijna exact dezelfde omstandigheden. Wanneer je leest over de verwoesting van Jeruzalem door de Babyloniërs in 586 voor Christus en over de door Josephus beschreven verwoesting door de Romeinen in 70 na Christus, is het bijna alsof de geschiedenis zich herhaalt. Alle bijzonderheden zijn hetzelfde: de belegering, de hongersnood, mensen die hun baby's opeten, de slachting en de Joden die naar vreemde landen worden weggevoerd. Het is allemaal hetzelfde. Toch zei de profeet, toen het in 586 voor Christus zou gebeuren en hij het voorspelde, dat God met Jeruzalem deed wat Hij nooit eerder had gedaan en nooit meer zou doen.

Jezus voorspelt hetzelfde, alleen voor 70 na Christus, en zegt:

Want die dagen zullen dagen van zo'n verdrukking zijn als er niet geweest is vanaf het begin van de schepping, die God geschapen heeft, tot nu toe, en er ook nooit meer zijn zal.

MARKUS 13:19

Dit is hyperbool. Bij de profeten is het gebruikelijk om zo te spreken. Het is niet redelijk om erop te staan dat Jezus als een Amerikaan moet spreken. Hij spreekt als een Hebreeuwse profeet en daarom gebruikt Hij hyperbool.

9

‘Alle vlees’ binnen een begrepsd gebied

Wanneer Hij zegt:

En als de Heere die dagen niet ingekort had, zou er geen vlees behouden worden; maar ter wille van de uitverkorenen, die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen ingekort.

MARKUS 13:20

en je alle plaatsen in het Oude Testament bestudeert waar de uitdrukkingen ‘alle vlees’ en ‘geen vlees’ voorkomen, dan zul je iets ontdekken over deze schijnbaar universele uitspraken:

alle mensen, niemand,

Daarna zal het geschieden dat Ik Mijn Geest zal uitstorten op alle vlees: uw zonen en uw dochters zullen profeteren, uw ouderen zullen dromen dromen, uw jongemannen zullen visioenen zien.

JOËL 2:28

en andere uitspraken met ‘alle vlees’ en ‘geen vlees’. Je zult merken dat het in elk geval om geografisch beperkte uitspraken gaat. In Jeremia 25 wordt gezegd dat het oordeel dat over alle vlees komt, bestaat uit de Babyloniërs die door het Midden-Oosten trekken en alle volken in dat gebied veroveren. De Azteken ondervonden hiervan geen enkel probleem. De Aboriginals in Australië werden niet door de Babyloniërs bedreigd. Het betekent al het vlees in dat gebied.

Wanneer de Bijbel in verschillende uitspraken over alle vlees of geen vlees spreekt, gaat het om alles binnen een bepaald bereik dat op dat moment in beschouwing is. Gewoonlijk maakt de context duidelijk om welk geografisch gebied het gaat. Als je naar de parallelle passage van Lukas in Lukas 21 kijkt, zegt hij heel duidelijk wat de grenzen van deze verwoesting zijn. De uitspraken die we zojuist in Markus hebben gelezen, vinden hun parallel in Lukas 21, te beginnen bij vers 22:

Want dit zijn dagen van wraak, opdat al wat geschreven staat, vervuld wordt. Maar wee de zwangeren en de zogenden in die dagen, want er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk.

LUKAS 21:22-23

Het woord ‘verdrukking’ in Markus en Mattheüs is hier vervangen door het woord ‘nood’.

Het land is altijd een aanduiding voor Israël.

Welk volk? Dit volk: Israël, de Joden. De problemen die Jezus voorspelt, komen over het land en over dit volk. Hij spreekt over een geografisch beperkte ramp die op één bepaald volk gericht is. Deze woorden lopen parallel met de woorden in Markus en geven ons daarom een helder begrip van de grenzen van wat deze hyperbolische uitspraken wel en niet omvatten.

10

De ingekorte belegering en de ontsnapping

Geen enkele Jood zou deze Holocaust in 70 na Christus overleven als God niet, zoals Hij het hier uitdrukt, de dagen zou verkorten. Het is niet duidelijk wat het verkorten van de dagen betekent. Het klinkt bijna alsof daarvoor een vastgesteld aantal dagen was bepaald, maar God heeft besloten dat aantal te verkorten, zodat sommigen — de uitverkorenen — zullen overleven. Ter wille van de uitverkorenen zullen de dagen

worden verkort. Maar de uitverkorenen overleefden feitelijk doordat ze al vroeg ontsnapten. Het is niet zo dat God aan het einde de periode verkortte; kennelijk verkortte Hij de periode door er in het midden een stuk uit te halen.

Jeruzalem werd door Vespasianus belegerd. Daarna trok Vespasianus zich terug, en vervolgens kwam zijn zoon Titus terug en werd de belegering hervat. En toen was er dat tijdsvenster waarin ze konden ontsnappen. Dat was volgens mij de enige betekenis waarin deze periode van verwoesting werd ingekort. Daaruit werd een kort tijdsvenster van verlichting weggesneden. En wat gebeurde er? De christenen in Jeruzalem vluchtten en de uitverkorenen ontsnapten. Op die manier werden de dagen dus verkort.

Misschien wordt ermee bedoeld dat de eerste belegering de definitieve belegering zou zijn geweest, maar dat God die verkortte. Vespasianus belegerde Jeruzalem, maar de christenen waren nog in de stad. Daarom verkortte Hij die belegering. Hij brak haar af, liet de christenen ontsnappen en bracht daarna een andere belegering, die Jeruzalem ten val bracht. Dat is dus waarschijnlijk waar Jezus daar naar verwijst, lijkt mij.

11

Valse christussen en valse profeten

Nu Markus 13:21:

En als dan iemand tegen u zal zeggen: Zie, hier is de Christus; of zie, Hij is daar; geloof het niet.

MARKUS 13:21

Nu, valse christussen — ik zei al dat er valse messiassen waren. Romeinse geschiedschrijvers vermelden dat. Waren er valse profeten? Ja, het Nieuwe Testament vermeldt dat. 1 Johannes, hoofdstuk 4 vers 1, dat in de eerste eeuw geschreven is, heel goed mogelijk vóór 70 na Christus, hoewel niemand dat zeker weet. Maar Johannes zei:

Geliefden, geloof niet elke geest, maar beproef de geesten of zij uit God zijn; want er zijn veel valse profeten in de wereld uitgegaan.

1 JOHANNES 4:1

We weten dat van Elymas, die Paulus tijdens zijn eerste zendingsreis tegenkwam, lang vóór 70 na Christus, wordt gezegd dat hij een valse profeet was. We weten dat men dacht dat Simon de tovenaars een of andere messiaanse persoon was. Volgens mij is het Justinus de Martelaar die ons vertelt dat Simon beweerde het Woord van God te zijn. En er stonden in die crisis beslist veel valse profeten en valse christussen op. En Hij zei dat zij, als het mogelijk was, zelfs de uitverkorenen zouden misleiden. Dat klinkt alsof Hij zegt dat de mensen die werkelijk trouw zullen zijn tot de dood, niet misleid zullen worden, maar dat ze bijna misleid zouden kunnen worden. Ze zouden gevaar lopen misleid te worden als ze niet sterk aan Christus vasthouden. Anders zouden ook zichzelf misleid kunnen worden.

En nu komen we bij de verzen waarvan ik aan het einde van onze vorige bijeenkomst zei dat we ze afzonderlijk zouden moeten behandelen: vers 24 en de verzen daarna.

12

De mogelijke uitleg als wederkomst

Maar in die dagen, na die verdrukking, zal de zon verduisterd worden en de maan zal zijn schijnsel niet geven.

MARKUS 13:24

En trouwens, Mattheüs 24 zegt:

Meteen na de verdrukking van die dagen

MATTHEÛS 24:29

Er is hier dus geen ruimte voor een bepaalde tussenperiode tussen het einde van die grote verdrukking en de gebeurtenissen die nu worden beschreven. De parallelle passage in Mattheüs 24 zegt juist:

Meteen na de verdrukking van die dagen zal de zon verduisterd worden en zal de maan haar licht niet geven. De sterren zullen van de hemel vallen en de krachten van de hemelen zullen heftig bewogen worden. Dan zullen zij de Zoon des mensen zien komen op de wolken van de hemel, met grote kracht en heerlijkheid. Vervolgens zal Hij Zijn engelen uitzenden en zullen zij Zijn uitverkorenen bijeenbrengen uit de vier windstreken, van het ene uiterste van de hemelen tot het andere uiterste ervan.

MATTHEÛS 24:29-31

Nu denkt bijna iedereen dat dit verwijst naar de wederkomst van Christus aan het einde van de wereld. Ik betwijfel of dat zo is. Het zou kunnen, maar ik denk van niet. Ik zal je vertellen waarom. Toch zou ik het respecteren als mensen hierover van mening verschillen. Want ten eerste zegt Jezus niet hoelang de grote verdrukking zal duren. Ons is geleerd te denken dat de grote verdrukking drieënhalf jaar, zeven jaar of een andere korte periode duurt. Jezus zegt niet hoelang de grote verdrukking zal duren. Hij zegt:

Maar wee de zwangeren en de zogenden in die dagen, want er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk.

LUKAS 21:23

13

De tijden van de heidenen

Welnu, hoelang zal de toorn over dit volk voortduren? Eindigt die bij de verwoesting van Jeruzalem, of duurt die het hele tijdperk door voort? Hebben de Joden sinds 70 na Christus toorn ondergaan in de landen waarover ze verstrooid zijn? Leviticus 26 zei dat God hen over alle landen zou verstrooien, dat Hij in die landen een zwaard achter hen aan zou sturen en dat ze ook daar zouden lijden. Iemand zou, als hij dat wilde, kunnen betogen dat de grote verdrukking waarover Jezus sprak met de Joodse oorlog begon en tot op de huidige dag is doorgegaan. En als iemand dat wil beweren, zou hij enige steun voor die opvatting kunnen vinden in Lukas 21. Daar zagen we zojuist dat Jezus zei:

er zal grote ellende in het land zijn en dit volk zal door Gods woede worden getroffen.

Dat is Lukas 21 vers 23. En het volgende vers zegt het volgende. Lukas 21 vers 24 zegt:

En zij zullen vallen door de scherpste van het zwaard en in gevangenschap weggevoerd worden onder alle heidenen. En Jeruzalem zal door de heidenen vertrapt worden, totdat de tijden van de heidenen vervuld zullen zijn.

LUKAS 21:24

Dat is inderdaad gebeurd.

Dat is inderdaad gebeurd.

Dat is gebeurd.

Met andere woorden, deze voorzegging in Lukas 21 lijkt vooruit te wijzen naar een voortdurend vertrappen van Jeruzalem, misschien naar een voortdurende grote verdrukking over het land van het volk. Tot wanneer? Tot het einde van de tijden van de heidenen. Dat zou ons waarschijnlijk door het hele gemeentetijdperk heen voeren. En als dat waar is, dan zou iemand kunnen zeggen dat de periode van de grote

verdrukking tot het einde van de tijden van de heidenen duurt en inmiddels dus al bijna tweeduizend jaar duurt. En nadat die grote verdrukking voorbij is, zal Jezus terugkomen.

Iemand zou dus op een redelijk respectabele manier kunnen zeggen dat zowel Mattheüs als Markus, wanneer ze komen bij de kwestie van de tekenen aan de hemel, de komst van de Zoon des mensen en de engelen die eropuit gaan om de uitverkorenen bijeen te brengen, in feite naar de wederkomst van Christus zouden kunnen verwijzen. Want dit gebeurt na die grote verdrukking, en die grote verdrukking is misschien nog niet voorbij. Dat zou dus een mogelijke opvatting zijn. Dat is één mogelijkheid.

14

Vervulling binnen deze generatie

Eén reden waarom ik wat moeite heb met die mogelijkheid, is dat Jezus na deze verzen in vers 30 zegt:

Voorwaar, Ik zeg u dat dit geslacht zeker niet voorbij zal gaan totdat al deze dingen gebeurd zijn.

MARKUS 13:30

Nu zouden „al deze dingen”, volstrekt letterlijk genomen, ook de dingen omvatten die in vers 24 tot en met 27 staan. Dan zouden die in dat geslacht moeten plaatsvinden en dus verband moeten houden met datgene waarmee de rest van het hoofdstuk verband houdt: de verwoesting van Jeruzalem in 70 na Christus. Dat is een mogelijkheid. Ik zal je zo meteen vertellen waarom het een mogelijkheid is. Maar als iemand daar werkelijk ernstige moeite mee had, zou hij, zoals ik al zei, kunnen geloven dat vers 24

tot en met 27 spreekt over de wederkomst van Christus, en dat ze alleen maar een korte vooruitblik op die gebeurtenis geven. Maar dan keert Hij terug naar alles wat Hij los van die verzen heeft gezegd, en zegt Hij:

Voorwaar, Ik zeg u: Dit geslacht zal zeker niet voorbijgaan, totdat al deze dingen gebeurd zijn.

MATTHEÛS 24:34

Het is mogelijk dat Jezus met ‘al deze dingen’ alle dingen bedoelt met uitzondering van dit korte gedeelte hier, want ‘al deze dingen’ zou een overdrijving kunnen zijn. Maar het is niet echt nodig om die benadering te kiezen. Zoals ik al zei: als mensen er echt grote moeite mee hebben om in de verzen 24 tot en met 27 iets anders te zien dan de wederkomst van Christus, zoals veel mensen dat hebben, dan kan dat. Dat kan. Het is mogelijk dat dit is wat het betekent. Maar omdat Hij in een later vers zei:

Al deze dingen zullen nog tijdens deze generatie gebeuren, is het ook mogelijk dat we, indien mogelijk, naar een vervulling in die generatie moeten zoeken. Is dat nu mogelijk? De verzen 24 en 25 lijken te spreken over de ontwrichting van de kosmos: de sterren die vallen, de zon die verduisterd wordt en de maan die eveneens verduisterd wordt. We vinden soortgelijke taal in Handelingen hoofdstuk 2. Ik geloof eigenlijk dat Petrus in Handelingen hoofdstuk 2 over het jaar 70 spreekt, wanneer hij uit Joël citeert, de verzen 17 tot en met 21:

15

Joëls hemelse tekenen en het jaar 70

En het zal zijn in de laatste dagen, zegt God, dat Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vlees; en uw zonen en uw dochters zullen profeteren, uw jongemannen zullen visioenen zien en uw ouderen zullen dromen dromen. En ook op Mijn dienaren en op Mijn dienaressen zal Ik in die dagen van Mijn Geest uitstorten en zij zullen profeteren. En Ik zal wonderen geven in de hemel boven en tekenen op de aarde beneden: bloed, vuur en rookwalm. De zon zal veranderd worden in duisternis en de maan in bloed, voordat de grote en ontzagwekkende dag van de Heere komt. En het zal zo zijn dat ieder die de Naam van de Heere zal aanroepen, zalig zal worden.

HANDELINGEN 2:17-21

Petrus citeert hier Joël 2, en hij is dit citaat begonnen met de woorden:

Maar dit is wat gesproken is door de profeet Joël:

HANDELINGEN 2:16

Hij citeert hier de verzen in Joël waarin de dag van Pinksteren wordt genoemd, maar daar houdt hij niet op. Hij zet het citaat voort, schijnbaar zonder dat dit nodig is. Hij heeft de gebeurtenissen van zijn eigen tijd, de dag van Pinksteren, zojuist aangeduid als de vervulling van de belofte dat de Geest zou worden uitgestort. Hij had daar met het citaat kunnen stoppen en het daarbij kunnen laten. Maar in vers 19 gaat hij verder. Hij zegt:

En ik zal boven in de hemel wonderen laten zien en beneden op aarde tekenen: bloed, vuur en rookzuilen. De zon zal donker worden en de maan bloedrood, voordat de grote en bijzondere dag van Jahweh aanbreekt. En iedereen die de naam van de Heer aanroept, zal worden gered.

Wat is nu het tijdsbestek hiervan? Opnieuw wordt de zon verduisterd. In dit geval verandert de maan in bloed. Er zijn tekenen op de aarde en in de hemelen, en wonderen. Zouden deze woorden van toepassing kunnen zijn op het jaar 70? Ik geloof dat dit niet alleen kan, maar ook zo moet worden opgevat. Er was vuur. De stad werd verbrand. Er waren rookkolommen die de hemel verduisterden. De zon werd door de rook verduisterd. De maan zag er op sommige momenten waarschijnlijk bloedrood uit. Als je ooit in een stad met veel smog hebt gewoond, zoals Los Angeles, waar ik ben opgegroeid, dan keek je vaak naar de hemel en zag de zon er letterlijk rood uit: appelrood, bloedrood, vanwege de rook of de smog in de lucht. Sindsdien hebben ze de lucht daar een stuk schoner gemaakt, maar in de jaren zeventig was er in Los Angeles heel veel smog. Er waren veel avonden waarop we naar de maan keken en zagen dat die bloedrood was. Zo ziet de maan eruit door rook heen. Het gaat over het in brand steken van de stad, waarbij zoveel rook opstijgt. De zon wordt door de dikke zwarte rook verduisterd, net zoals ze verduisterd wordt door een sprinkhanenplaag of door verschillende andere dingen die de hemel donker maken. Wolken maken de hemel ook donker. Er is dat bloedrode uiterlijk van de maan.

16

Tekenen bij Jeruzalem volgens Josephus

Waren er in het jaar 70 tekenen en wonderen, wonderbaarlijke gebeurtenissen in de hemelen? Josephus zei dat die er waren, en hij probeerde die gebeurtenis niet met deze profetieën in verband te brengen. Josephus zei dat zich tijdens de Joodse Oorlog bepaalde opmerkelijke tekenen voordeden. Hij zei bijvoorbeeld dat er een ster in de vorm van een zwaard een heel jaar boven de stad Jeruzalem hing. Dat zou waarschijnlijk als een teken worden beschouwd, als er een zwaardvormige ster een jaar lang boven de stad hing, als een zwaard van oordeel dat boven de stad hing. Josephus zei dat er een moment was waarop veel inwoners naar de wolken keken en daar iets zagen wat leek op geharnaste soldaten die door de wolken renden. Ik neem aan dat het engelen waren. Jezus zei dat ze het teken van de Zoon des mensen in de hemelen zouden zien. Dit gebeurde.

Er waren ook andere tekenen op aarde. Josephus vermeldt een koe die een lam baarde toen ze op het punt stond geofferd te worden. Vreemd. Ook vertelt hij over een enorme poort in Jeruzalem waarvoor verscheidene mannen nodig waren om die te bewegen, om hem te sluiten en te openen. Die ging volgens hem vanzelf dicht of open. Er waren nog verscheidene andere dingen die Josephus opmerkelijk vond, kennelijk bovennatuurlijke tekenen die zich voordeden in verband met de verwoesting van Jeruzalem tijdens de Joodse Oorlog. Josephus was geen christen, en hij had er geen belang bij hiermee op de een of andere manier de christelijke leer te bevestigen. Hij deed alleen verslag; hij was historicus. Hij wijdde een hele alinea aan deze tekenen die zich voordeden.

Petrus vertelt ons dus op de dag van Pinksteren dat God na Pinksteren, dat wil zeggen nadat God Zijn Geest op het overblijfsel had gelegd, degenen zou oordelen die niet tot het overblijfsel behoorden. Hij zou dopen met de Heilige Geest en met vuur. Het overblijfsel zou de doop met de Heilige Geest ontvangen; de stad zou een oordeel van vuur ontvangen. Er zou vuur zijn en rook en dampen, en de hemel zou verduisterd worden en dat alles. Deze dingen zijn inderdaad gebeurd. Het is interessant dat hij aan het einde van dat citaat zegt:

Het zal geschieden dat ieder die de Naam van de HEERE zal aanroepen, behouden zal worden. Want op de berg Sion en in Jeruzalem zal ontkoming zijn, zoals de HEERE gezegd heeft, namelijk bij hen die ontkomen zijn, die de HEERE roepen zal.

JOËL 2:32

Dat is niet aan het einde van de wereld. Dat is nu. Paulus citeert dat vers uit Joël 2 in Romeinen hoofdstuk 10:

Want ieder die de Naam van de Heere zal aanroepen, zal zalig worden.

ROMEINEN 10:13

Paulus zegt dat dit nu van toepassing is. Joël spreekt niet over een toekomstige gebeurtenis aan het einde van de wereld. Hij spreekt over het moment waarop God Zijn Geest uitstort op Jeruzalem en dat deel oordeelt dat Hem niet aanneemt. Het beeld van de zon die verduisterd wordt, enzovoort, vinden we dus in het citaat van Petrus in verband met het jaar 70 na Christus.

17

Vallende sterren als profetisch beeld

Hoe zit het hier? Wat staat er in Markus 13:24 en 25?

Maar in die dagen, na die verdrukking, zal de zon verduisterd worden en de maan zal zijn schijnsel niet geven. En de sterren van de hemel zullen daaruit vallen en de krachten in de hemelen zullen heftig bewogen worden.

MARKUS 13:24-25

Sterren vallen? Zeker niet op de aarde. De aarde is kleiner dan welke ster ook. Er kan geen ster op de aarde vallen. De aarde zou in een ster kunnen vallen. In vergelijking daarmee zou ze zo klein zijn dat de ster het nauwelijks zou merken. Het zou zijn als een klein steentje dat in een oceaan valt. Nee, de sterren vallen niet letterlijk op de aarde, maar dit beeld komt vaak voor bij de profeten in het Oude Testament.

In Jesaja hoofdstuk 13 hebben we bijvoorbeeld een profetie over de verwoesting van Babylon. Er wordt uitdrukkelijk gezegd dat de Meden dit tot stand brachten. De Meden worden tegen Babylon opgezet. Dit gebeurde natuurlijk in 539 voor Christus. Daar gaat Jesaja 13 over. In vers 17 staat bijvoorbeeld:

Zie, Ik zal de Meden tegen hen opzetten, die zilver niet achten en op goud niet belust zijn.

JESAJA 13:17

We kennen dus het tijdsbestek. Babylon wordt geoordeeld. Vers 1 van Jesaja hoofdstuk 13 zegt:

De last over Babel, die Jesaja, de zoon van Amoz, gezien heeft.

JESAJA 13:1

Babylon werd veroverd door de Meden en de Perzen, dus dat is de gebeurtenis die hier wordt beschreven. Maar kijk eens naar vers 10:

Ja, de sterren aan de hemel en hun sterrenbeelden zullen hun licht niet laten schijnen, de zon zal verduisterd worden wanneer zij opkomt, en de maan zal haar licht niet laten schijnen.

JESAJA 13:10

Dit is profetische overdrijving. De val van Babylon is als het uitdoven van het licht aan de hemel. De zon, de maan en de sterren: het is alsof ze verduisterd worden. Voor de Babyloniërs worden ze dat ook. Je zou kunnen zeggen dat God hun lichten uitdoet. Voor de toenmalige wereld leek Babylon even onvergankelijk als die hemellichamen zelf. De verwoesting van Babylon was te vergelijken met de verwoesting van de zon, de maan en de sterren. Zo groot was het. Zo ingrijpend was die wereldschokkende ramp.

18

Hemelse duisternis bij Edom en Egypte

In Jesaja 34 vinden we een profetie over de verwoesting van Edom. Edom werd vóór de geboorte van Jezus verwoest, in de tweede eeuw voor Christus. Deze profetie is dus lang geleden vervuld. Let op Jesaja 34:5:

Want Mijn zwaard is dronken geworden in de hemel. Zie, het zal neerdalen op Edom, op het volk dat Ik geslagen heb met de ban, als een oordeel.

JESAJA 34:5

enzovoort. Aan het einde van vers 6 staat:

Het zwaard van de HEERE zit vol bloed, het is verzadigd van vet, van het bloed van lammeren en bokken, van het niervet van rammen. Want de HEERE richt een offer aan in Bozra, een grote slachting in het land Edom.

JESAJA 34:6

Dat was een Edomitische stad. En er staat:

en een grote slachting in het land Edom.

Dit kan niet toekomstig zijn; het behoort tot het verleden. Edom bestaat niet meer. Maar in dat verband staat er in vers 4:

Heel het sterren leger aan de hemel zal vergaan. De hemel zal opgerold worden als een boek rol, en heel zijn leger zal vallen, zoals bladeren vallen van een wijnstok, en zoals vijgen vallen van een vijgenboom.

JESAJA 34:4

Dat wil zeggen: de sterren.

Het is alsof de hemel wordt opgerold als een boekrol die je uitgelezen hebt. Het is tijd om hem op te rollen en weg te leggen, en de sterren vallen als vijgen van een boom. Zeker niet letterlijk. Dit verwijst naar de verwoesting van een koninkrijk dat nu al duizenden jaren verdwenen is. Het was niet het einde van het heelal, hoewel de profeten vaak op die manier spraken.

Kijk naar Ezechiël 32. Dit is een profetie over Egypte, dat in Ezechiëls eigen tijd door Babylon werd veroverd. We zullen niet naar de hele context kijken, maar de profetie in Ezechiël 32 is tegen Egypte gericht, net als enkele andere hoofdstukken in de buurt. Ze gaat over de Babyloniërs die de Egyptenaren veroveren. In die context staat er in de verzen 7 en 8:

Ik zal de hemel bedekken wanneer Ik u uitblus, zijn sterren zal Ik in het zwart hullen. Ik zal de zon met wolken bedekken, en de maan zal zijn licht niet laten schijnen. Alle lichten die aan de hemel stralen, zal Ik omwille van u in het zwart hullen. Ik zal duisternis over uw land brengen, spreekt de Heere HEERE.

EZECHIEL 32:7-8

Dit gaat dus over Egypte dat door Babylon wordt veroverd. Soortgelijke taal werd gebruikt voor de Babyloniërs die door de Meden en de Perzen werden veroverd, of voor Edom dat in de tweede eeuw voor Christus verdween. Dit komt vaak voor. Profeten spreken over de val van een land, van een natie. Voor die natie is dat het einde van de wereld. Het is alsof de zon is uitgegaan, de maan donker is geworden en de sterren donker zijn geworden. Dat is het beeld dat de profeten gebruiken. Ze spreken niet over het letterlijke einde van de wereld.

19

De Mensenzoon komt op de wolken

Wanneer Jezus dus precies hetzelfde beeld gebruikt in verband met de val van Jeruzalem, wijkt Hij in werkelijkheid niet af van de manier waarop de Hebreeuwse profeten gewoonlijk spreken. In Markus 13:24 staat:

Maar in die dagen, na die verdrukking, zal de zon verduisterd worden en de maan zal zijn schijnsel niet geven. En de sterren van de hemel zullen daaruit vallen en de krachten in de hemelen zullen heftig bewogen worden.

MARKUS 13:24-25

Dat verschilt niet van Jesaja 13, Jesaja 34, hoofdstuk 32 van Ezechiël of Joël. Zowel hoofdstuk 2 als hoofdstuk 3 spraken over het verduisteren van de hemel wanneer Jeruzalem verwoest zou worden. Het is dus niet nodig dat de verzen 24 en 25 iets anders betekenen dan de verwoesting van Jeruzalem.

Maar hoe zit het met vers 26?

En dan zullen ze de Zoon des mensen zien komen in de wolken, met grote kracht en heerlijkheid.

MARKUS 13:26

Hebben zij dat gezien? Wel, dat hangt ervan af hoe dit wordt opgevat. Uit de vorige twee verzen blijkt duidelijk dat Jezus is overgegaan op profetische beeldspraak. Hij gebruikt het soort apocalyptische taal dat je in het Oude Testament aantreft. Een van de manieren waarop in de apocalyptische taal van het Oude Testament over Gods oordelen wordt gesproken, is als een bezoeking van God, of als God Die tot hen komt. We hebben in een ander verband, in een eerdere lezing, gezien dat Jesaja 19:1 een volmaakte parallel met deze uitspraak vormt, al gaat Jesaja 19:1 niet over Jeruzalem. Het gaat over Egypte. Ook daar wordt gesproken over de Assyriërs die Egypte veroveren. Egypte werd in de tijd van Jesaja door de Assyriërs veroverd en in de tijd

van Ezechiël door de Babyloniërs. Beide profeten spreken er dus over dat Egypte bezwijkt onder een invasie. In Jesaja hoofdstuk 19 gaat het om de Assyrische invasie van Egypte. Maar de Assyrische legers worden gezien als Gods hand van oordeel. Het zijn Gods legers die komen om Egypte te vernietigen. In Jesaja 19:1 staat:

De last over Egypte. Zie, de HEERE rijdt op een snelle wolk en komt in Egypte. De afgoden van Egypte zullen beven voor Zijn aangezicht en het hart van de Egyptenaren zal smelten in hun binnenste.

JESAJA 19:1

Zeker niet letterlijk. Hij kwam niet naar Egypte. Hij stuurde de Assyriërs, en zij kwamen Egypte binnen en voltrokken namens Hem Gods oordeel. Maar in de beeldspraak van de profeten komt de Heere, rijdend op een wolk, naar Egypte. In Markus 13:26 komt Jezus, rijdend op een wolk, in dezelfde zin naar Jeruzalem. In welke zin? Door middel van de legers van Rome, de werktuigen van Zijn oordeel. Zo waren ook de Assyriërs die tegen Egypte optrokken de werktuigen van Gods oordeel, en daar werd over gesproken alsof God Zelf op de wolken reed en kwam om Egypte te oordelen. Jezus gebruikte dus precies dezelfde uitdrukking voor datgene waar Hij over spreekt. En we hebben elders gezien dat dit niet de wederkomst van Christus is, maar de verwoesting van Jeruzalem.

20

Andere figuurlijke komsten van Christus

Betekent dit nu dat er geen toekomstige wederkomst van Christus is? Nee, dat zeg ik niet. Er zijn mensen die dat zeggen. Ik ben niet een van hen. Ik geloof dat er een toekomstige wederkomst van Christus is. Maar we moeten oppassen dat we niet

aannemen dat iedere keer wanneer de Bijbel spreekt over de komst van Jezus, daarmee die gebeurtenis wordt bedoeld. De profeten gebruiken dat soort taal namelijk ook figuurlijk. Bedenk dat Jezus zei:

Voorwaar, Ik zeg u: Er zijn sommigen van hen die hier staan, die de dood niet zullen proeven voordat zij de Zoon des mensen hebben zien komen in Zijn Koninkrijk.

MATTHEÛS 16:28

Hij bedoelde beslist niet de wederkomst, want al die mensen hebben sindsdien de dood gesmaakt. In het boek Openbaring staan zeven brieven aan zeven gemeenten. Tegen vijf daarvan wordt gezegd dat Hij tot hen zal komen. De meeste van die gemeenten bestaan inmiddels niet meer. Als Hij tot hen gekomen is, gebeurde dat lang geleden. Hij zei tegen de gemeente te Efeze:

Bedenk dan van welke hoogte u bent gevallen en bekeer u en doe de eerste werken. Maar zo niet, dan kom Ik spoedig bij u en zal uw kandelaar van zijn plaats wegnemen, als u zich niet bekeert.

OPENBARING 2:5

Tegen een andere gemeente zei Hij:

Bedenk dan hoe u het hebt ontvangen en gehoord, en houd het vast en bekeer u. Als u dan niet waakzaam bent, zal Ik bij u komen als een dief en u zult beslist niet weten op welk uur Ik bij u zal komen.

OPENBARING 3:3

Die gemeente bestaat inmiddels niet meer. Ze is er niet meer. Geen van die gemeenten bestaat nog, behalve Filadelfia en Smyrna, zeggen sommigen. Maar Hij dreigde niet tot die gemeenten te komen. De gemeenten waartoe Hij kwam, waren de gemeenten die geoordeeld zijn en niet meer bestaan. Maar de komst van God, en in sommige passages

zelfs de komst van Jezus, gaan niet over de wederkomst, maar over iets anders. In dit geval is het een komst waarvan Hij zei dat die binnen dat geslacht zou plaatsvinden. In Markus 13:27 staat:

21

Boodschappers verzamelen de uitverkorenen

En dan zal Hij Zijn engelen uitzenden en Zijn uitverkorenen bijeenbrengen uit de vier windstreken, van het uiterste van de aarde tot het uiterste van de hemel.

MARKUS 13:27

De vier winden betekenen de vier windstreken: noord, zuid, oost en west. Hij zal dus Zijn uitverkorenen bijeenbrengen. Wie zal dat doen? De engelen die Hij uitzendt. Wat zijn engelen nu? De meest fundamentele betekenis van het Griekse woord is ‘boodschappers’. Angelos: boodschapper. Bijna altijd wordt het woord ‘engelen’ in de Bijbel gebruikt voor niet-menselijke boodschappers, bovennatuurlijke wezens uit de hemel, boodschappers die God vanuit de hemel zendt, zoals de engel Gabriël die boodschappen brengt. Het woord ‘engel’, dat alleen maar ‘boodschapper’ betekent, duidt in de meeste contexten inderdaad op hemelse boodschappers, maar niet altijd. Er zijn gevallen waarin Jezus, zoals in Maleachi 3, de boodschapper, de Engel van het verbond, wordt genoemd. Hij is een mens, niet een engel zoals wij daar gewoonlijk aan denken. Hij is de Boodschapper van het verbond. Daar, in Maleachi hoofdstuk 3, wordt het woord ‘engel’ gebruikt.

Ook Johannes de Doper stuurde vanuit de gevangenis boodschappers naar Jezus om Hem te vragen of Hij Degene was Die zou komen of niet. Die boodschappers worden angeloi genoemd: boodschappers, engelen. Het waren natuurlijk mensen, maar het woord ‘engelen’ kan menselijke boodschappers betekenen. Meestal niet, maar soms wel. En als het soms zo is, dan mogelijk ook in dit geval. Is het mogelijk dat Jezus zegt dat God na de verwoesting van Jeruzalem Zijn boodschappers de hele wereld in zendt

om Zijn uitverkorenen bijeen te brengen, niet in de lucht, maar in de gemeente, in Zijn Koninkrijk? Na de verwoesting van Jeruzalem wordt de evangelisatie van de volken Gods voornaamste activiteit.

Denk aan het verhaal dat Jezus in Mattheüs 22 vertelde over het bruiloftsfeest. De gasten die de koning als eersten had uitgenodigd, weigerden naar het bruiloftsfeest te komen, en hij werd boos. Hij stuurde zijn legers eropuit en brandde hun stad plat. Daarna stuurde hij zijn boodschappers heinde en verre om vanaf de grote en kleine wegen gasten voor de bruiloft binnen te brengen. Het is duidelijk dat de eerste boodschappers die zijn uitnodiging afwezen de Joden waren, en dat het hun stad was die werd platgebrand. Maar daarna lezen we dat hij zijn boodschappers heinde en verre stuurt om de heidenen het Koninkrijk binnen te brengen. Het natuurlijke vervolg op de verwoesting van Jeruzalem is het binnenbrengen van de heidenen. Deze passage in vers 27 zou daar zeker naar kunnen verwijzen, zonder de woorden zelf geweld aan te doen. Aan het einde van dat vers staat inderdaad dat zij hen zullen verzamelen van het uiterste einde van de aarde tot het uiterste einde van de hemel. Dat zou de indruk kunnen wekken dat ze van de aarde naar de hemel worden gebracht. Bij oppervlakkige lezing wekt het zeker die indruk. Maar ook dit is beeldspraak. Het uiterste einde van de hemel betekent waarschijnlijk de horizon, het verst zichtbare punt waar de hemel de aarde raakt. Vanaf Israël, de aarde, tot aan het uiterste einde van de zichtbare horizon zullen zij de uitverkorenen bijeenbrengen. In Mattheüs 24 luidt diezelfde uitspraak als volgt:

En Hij zal Zijn engelen uitzenden onder luid bazuïngeschal, en zij zullen Zijn uitverkorenen bijeenbrengen uit de vier windstreken, van het ene uiterste van de hemelen tot het andere uiterste ervan.

MATTHEÛS 24:31

Van het ene einde van de hemel tot het andere, van de ene horizon tot de andere horizon. Het einde van de hemel bevindt zich niet ergens in de ruimte. Het einde van de hemel is, vanuit aards gezichtspunt, de rand van de zichtbare hemel. Deze verzen, Markus 13:24-27, spreken dus niet noodzakelijkerwijs over de wederkomst van Christus. Zoals ik al zei, je zou ze wel zo kunnen opvatten. Dan zou je de grote

verdrukking waarop ze onmiddellijk volgen, kunnen laten voortduren gedurende het huidige tijdperk. Dat zou een andere legitieme mogelijkheid zijn, en ik heb alle respect voor mensen die voor die mogelijkheid kiezen. Maar aangezien Jezus na dit gedeelte zei:

22

De vijgenboom en het naderende oordeel

Voorwaar, Ik zeg u dat dit geslacht zeker niet voorbij zal gaan totdat al deze dingen gebeurd zijn.

MARKUS 13:30

lijkt het mij dat dit misschien niet de uitleg is die Hij voor ons bedoeld heeft. Die verzen zijn veeleer apocalyptische taal, zoals de taal die de profeten gebruikten voor de verwoesting van andere volken, en hier voor de verwoesting van Jeruzalem. Vers 28 zegt:

En leer van de vijgenboom deze gelijkenis: wanneer zijn tak al zacht wordt en de bladeren uitspruiten, dan weet u dat de zomer nabij is. Zo ook u, wanneer u deze dingen zult zien gebeuren, weet dan dat het nabij is, voor de deur.

MARKUS 13:28-29

Wat is nabij? Datgene waarnaar ze vroegen: de verwoesting van Jeruzalem. Dat is het enige waarnaar ze vroegen. Datgene waarover ze zich afvroegen wanneer het zou gebeuren, is nabij. Wil je weten wanneer het nabij is? Wanneer je deze dingen ziet gebeuren, zul je weten dat het nabij is. Zoals de vijgenboom aan het einde van de winter, in het late voorjaar, zijn nieuwe bladeren begint voort te brengen, en je weet dat dit een teken is dat de zomer snel nadert, zo zullen deze tekenen je vertellen dat datgene waarnaar je vroeg nabij is. Het staat voor de deur.

Het is interessant dat Jakobus deze uitdrukking gebruikte, zoals je je misschien herinnert, in Jakobus 5:8–9. Hij zei tegen zijn lezers, die Joden uit de eerste eeuw waren, maar wel Joodse christenen, het overblijfsel:

U moet ook geduldig zijn en uw hart versterken, want de komst van de Heere is nabij. Zucht niet tegen elkaar, broeders, opdat u niet veroordeeld wordt. Zie, de Rechter staat voor de deur.

JAKOBUS 5:8-9

Welke komst van de Heere? De wederkomst was beslist niet nabij. Waarschijnlijk de komst van de Heere die in de rede op de Olijfberg was voorzien. Er is reden om aan te nemen dat hij dat bedoelt, want vers 9 zegt al: „Zie, de Rechter staat voor de deur.”

Die uitdrukking is afkomstig uit de rede op de Olijfberg. Jezus zei:

Als je deze dingen ziet, weet dan dat het dichtbij is. Het staat voor de deur.

Jakobus zei dat het op dat moment voor de deur stond. Het staat voor de deur. De komst van de Heere is nabij. Jakobus zegt kennelijk tegen zijn lezers dat wat Jezus had voorzien over de komst van de Zoon des mensen die voor de deur stond, nu aan de orde is. Het staat nu voor de deur. Hij staat voor de deur. Het oordeel over Jeruzalem is op handen. Daaruit kunnen we heel duidelijk opmaken dat Jakobus dit schreef voordat Jeruzalem viel, en dat hij aan Joodse christenen schrijft over het oordeel over hun staat, dat nabij was. Dan Markus 13:30:

23

‘Dit geslacht’ en het herstel van Israël

Voorwaar, Ik zeg u dat dit geslacht zeker niet voorbij zal gaan totdat al deze dingen gebeurd zijn.

MARKUS 13:30

Ik heb al gezegd dat sommige mensen willen dat dit over een toekomstige generatie gaat. Zij zeggen dat ‘deze generatie’ de generatie betekent die deze tekenen ziet. Ze zeggen in het bijzonder dat de vijgenboom het teken is, omdat de vijgenboom volgens hen Israël voorstelt. Israël werd na de tijd van Jezus natuurlijk door de Romeinen verwoest. Maar volgens hen was voorzeggd dat Israël in de laatste dagen hersteld zou worden. Het herstel van Israël in de laatste dagen is volgens hen als de vijgenboom die na de lange winter van doodsheid weer tot bloei komt. Dus Jezus zegt volgens hen dat wanneer je de vijgenboom, Israël, in de eindtijd weer tot leven ziet komen, de generatie die dat ziet ook de wederkomst van Christus zal zien.

Naar mijn oordeel is er in Markus 13 niets over de wederkomst van Christus gezegd. Niemand vroeg ernaar en Jezus heeft het onderwerp niet ter sprake gebracht. Ze vroegen naar het jaar 70 na Christus. Hij beantwoordde vragen over het jaar 70 na Christus. Waarom zou Hij dan zeggen dat deze dingen nabij zullen zijn wanneer Israël wordt hersteld? Nee, Hij spreekt over de nabijheid van de verwoesting van Israël, niet over het herstel ervan. Als je naar de parallel hiervan in Lukas 21 kijkt, over de vijgenboom, let er dan op dat Hij in Lukas 21, vers 29 en 30, zegt:

En Hij sprak tot hen een gelijkenis: Kijk naar de vijgenboom en naar alle bomen. Zodra ze uitlopen en u dat ziet, weet u uit uzelf dat de zomer al nabij is.

LUKAS 21:29-30

De vijgenboom en alle bomen. Hij spreekt niet over de vijgenboom als een specifiek symbool van Israël. Hij spreekt over bomen in het algemeen. Dit is gewoon een gelijkenis van iemand van het platteland. Wanneer je de bomen ziet beginnen te bloeien, is de zomer nabij. In beginsel verschilt dit niet van wat Hij zei in Mattheüs 16, vers 2 en 3:

Maar Hij antwoordde en zei tegen hen: Als het avond geworden is, zegt u: Mooi weer, want de hemel is rood; en 's morgens: Vandaag storm, want de hemel is somber rood. Huichelaars! De aanblik van de lucht weet u wel te onderscheiden, en kunt u de tekenen van de tijden niet onderscheiden?

MATTHEÛS 16:2-3

Hij zei: aan de natuur kun je dingen aflezen. Waarom kun je geestelijke dingen dan niet onderscheiden? Waarom kun je niet zien in welke tijden je leeft? Het is hetzelfde: aan de natuur kun je zien wanneer de zomer eraan komt. Zo zul je ook aan deze tekenen kunnen zien wanneer de verwoesting van Jeruzalem nabij is, voor de deur. Dan vers 31. Hij zei:

24

De onbekende dag van het wereldeinde

De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar Mijn woorden zullen zeker niet voorbijgaan.

MARKUS 13:31

Ik ben van mening, al zijn er mensen die dit zouden betwisten, dat Hij, wanneer Hij zegt dat hemel en aarde voorbij zullen gaan, nu voor het eerst over het einde van de wereld spreekt. Hij gaat het nu werkelijk hebben over de wederkomst van Christus, waarbij de hemelen en de aarde zullen vergaan, volgens 2 Petrus 3. Hoewel Hij dit aanvoert om duidelijk te maken dat Zijn woorden zullen standhouden, en Hij niet zozeer de nadruk legt op het einde van de hemelen en de aarde, zegt Hij:

Hemel en aarde zullen verdwijnen, maar Mijn woorden zullen nooit verdwijnen.

Hij zegt:

Maar die dag en dat moment is aan niemand bekend, ook aan de engelen in de hemel niet, ook aan de Zoon niet, maar alleen aan de Vader.

MARKUS 13:32

Hij geeft aan dat Hij geen vragen kan beantwoorden over die dag waarop de hemelen en de aarde voorbijgaan. Ze vroegen Hem naar één gebeurtenis: de verwoesting van Jeruzalem, wanneer geen steen op de andere gelaten zal worden. Hij zei: daarover kan Ik jullie wel iets zeggen. Dat gaat in deze generatie gebeuren. Deze tekenen zullen plaatsvinden. Jullie hebben deze waarschuwing. Jullie kunnen op tijd de stad uitkomen. Maar wanneer hemel en aarde voorbijgaan, kan Ik geen vragen beantwoorden over wanneer dat zal zijn. Niemand weet dat, zelfs Ik niet. Hij zei:

Niemand weet op welke dag of hoe laat het zal gebeuren, ook de engelen in de hemel en de Zoon niet, waarmee Hij Zichzelf bedoelde,

25

Waakzaamheid tot de komst van de Heer

Let op: waak en bid, want u weet niet wanneer het de tijd is. Het zal zijn als bij iemand die naar het buitenland ging: hij verliet zijn huis, gaf zijn dienaren volmacht, en gaf aan ieder zijn werk, en gebod de deurwachter waakzaam te zijn. Wees dus waakzaam! Want u weet niet wanneer de heer des huizes komt, 's avonds laat of te middernacht of met het hanengekraai of 's morgens vroeg, opdat hij u niet, als hij plotseling komt, slapend aantreft. En wat Ik tegen u zeg, zeg Ik tegen allen: Wees waakzaam!

MARKUS 13:33-37

Het lijkt mij dat deze laatste verzen, die in Mattheüs 24 en 25 veel uitvoeriger worden behandeld, nu over het einde van de wereld gaan. Hij voegt dat er gewoon als een soort aanhangsel aan toe. Hij spreekt over het einde van Jeruzalem, en veel Joden hebben misschien gedacht dat dit het einde van de wereld zou zijn. Maar nee, het einde van de wereld is iets anders. Er zal een einde aan de wereld komen. Dat zal gebeuren. Maar dat zal niet tegelijk met het einde van Jeruzalem gebeuren. Het einde van Jeruzalem kan binnen een bepaalde tijdsspanne worden voorspeld. Bij het einde van de wereld valt er helemaal niets te voorspellen. Zelfs Jezus weet niet wanneer dat zal gebeuren. Het lijkt erop dat Hij zegt dat je daarvoor waakzaam moet zijn. Hij wist het niet, maar het zou tijdens hun leven kunnen gebeuren. Hij wist niet wanneer het zou komen. Het zou tijdens hun leven kunnen komen, of pas lang na hun leven. Daarom zegt Hij:

Wat ik tegen jullie zeg, zeg ik tegen iedereen.

Wat Hij over de val van Jeruzalem zei, zei Hij in de eerste plaats tegen Zijn discipelen daar, die zich in Jeruzalem bevonden. Maar als het over het einde van de wereld gaat, richt Hij Zich met een aansporing tot iedereen, niet alleen tot de Joden en niet alleen tot Zijn discipelen in Jeruzalem, maar tot iedereen:

Wat ik tegen jullie zeg, zeg ik tegen iedereen: Blijf waakzaam, want je weet niet wanneer de Zoon des mensen zal komen om de wereld te verwoesten. Op een bepaald moment zal Hij komen om Jeruzalem te verwoesten, maar dat is slechts een voorafschaduw van een veel grotere verwoesting van de hele wereld in de eindtijd, wanneer Hij dan komt om te oordelen. Zo moeten we volgens mij Markus 13 begrijpen.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Markus 13:4
- Markus 13:5
- Markus 13:7
- Markus 13:9
- Markus 13:11
- Handelingen 7:60
- Handelingen 9:5
- Markus 13:12
- Markus 13:13
- Markus 13:14-18
- Lukas 21:20
- Markus 13:14
- Markus 13:18
- Mattheüs 24:20
- Markus 13:19-20
- Mattheüs 12:42
- Ezechiël 5:8-9
- Markus 13:19
- Markus 13:20
- Joël 2:28
- Lukas 21:22-23
- Markus 13:21
- 1 Johannes 4:1
- Markus 13:24

- Mattheüs 24:29
- Mattheüs 24:29-31
- Lukas 21:23
- Lukas 21:24
- Markus 13:30
- Mattheüs 24:34
- Handelingen 2:17-21
- Handelingen 2:16
- Joël 2:32
- Romeinen 10:13
- Markus 13:24-25
- Jesaja 13:17
- Jesaja 13:1
- Jesaja 13:10
- Jesaja 34:5
- Jesaja 34:6
- Jesaja 34:4
- Ezechiël 32:7-8
- Markus 13:26
- Jesaja 19:1
- Mattheüs 16:28
- Openbaring 2:5
- Openbaring 3:3
- Markus 13:27
- Mattheüs 24:31
- Markus 13:28-29
- Jakobus 5:8-9
- Lukas 21:29-30
- Mattheüs 16:2-3
- Markus 13:31
- Markus 13:32
- Markus 13:33-37

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.